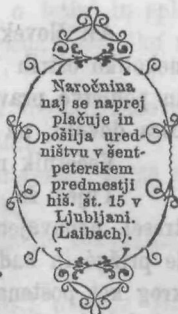

Izhaja 1. dne
v mesecu in
velja za vse
leto 2 gl. 40 k.
za pol leta
1 gl. 20 kr.
Po pošti: za
vse leto 2 gl.
60 kr., za pol
leta 1 gl. 30 kr.

VERTEC.

Naročnina
naj se naprej
plačuje in
pošilja ured-
ništvu v šent-
peterskem
predmestji
hiš. št. 15 v
Ljubljani.
(Laibach).

Časopis s podobami za slovensko mladost.

Štev. 4.

V Ljubljani 1. aprila 1872.

Leto II.

am doli prek Save
Pod Šmarno goró,
Sem delal piščalke
Za svojo sestró.

Prepeval sem zraven
Tak lepo ko tič,
Veselja sem skakal
Brezskerbni fantič.

Nobena piščalka
Ni hotla mi pét',
Če tud' sem porezal
Verb skorej deset.

Nič več me ne mika
Pod Šmarno goró,
Dab' rezal piščalke
Za svojo sestró.

Brezskerbno pri delu
Pod verbo sedim,
Kar slišim prav glasno:
„Za ušesa ga prim'!

Uiti sem hotel, —
Prepozno! — možú,
Ušesa rudeča,
Sem nesel domú.

Domá pa še pela
Je šiba močno,
Ker mlado verbovje
Poškod'val sem zló.

Jože Korenčan.

Pravica pride na dan.

(Spisal Ljud. Tomšić.)

Na cerkvenej uri v vasí V. je ravno dve popoldne odbilo, ko v hišo Večernikovo neznan človek stopi. Ko palico v kot in klobuk na mizo položi, vsede se, ter po gospodarju Večerniku vpraša.

Večernik je ravno pri peči pilo pregledoval in pipico iz žepa privlekel. „Jaz sem gospodar te hiše“, odgovori starček, ter se prijazno tujcu približa, katerega je še le zdaj prav za prav v sobi zapazil.

Mati vstanejo izza kolovrata, na katerem so ravno nit ravnali in ga zasukati hotli, ter plašljivo gledajo v tujega človeka. Tudi Ančika, Večernikova hči, položi svoje delo na stran, ter se bliže neznanemu človeku primakne.

Ali človek, ki je po Večerniku vprašal, se nič ne zmeni za druge. Ko nekoliko ostrih pogledov na malo Večernikovo družino verže in sploh sobo in pohištvo prav hitro z očmi premeri, prosi starčeka, da bi mu le malo časa dovolil, na samem nekaj ž njim govoriti.

Večernik namigne in mati odidejo z hčerko iz sobe.

Tujec še le zdaj svojo prijaznost pokaže; saj se je pa tudi starček tresel, nenavajen takih pohodov. Ko mu prijazno reče, naj si svojo pipico le prižgé in kadí, zgovarja se, da je Večernikovo hišo, katera je krog in krog kot poštena hiša znana, le malo pogledati in sploh okolico tega kraja ogledati hotel. Prosil bi pa Večernika, reče nadalje, da mu le na nekatera vprašanja odgovori, da vé, pri čem da je.

„Prav rad“ odgovori Večernik, ki je vendar zdaj dobil toliko poguma, da si je v svojej lastnej hišici pipo prižgal.

„Zvedel sem“ začne tujec, „da so te dni v vašej okolici našli mrtvo truplo. Pravijo, da je sodnijska preiskava dokazala, da je to truplo nekega Martina Grilja, in da so poklicani zdravniki poterdili, da je ubit.“

„Res je“ odverne Večernik. „Ubit je ubit revež in sicer ravno na mojej njivi. Kdo bi si bil mislil, da bo reveža ravno na mojej lastnini tako žalostna in nenadna smert dohitela.“

„Ali se pa vendar nič ne sliši, kdo bi bil Martina ubil?“

„Prav nič“, odgovori Večernik. „Stvar je zelo čudna; Martina smo vsi vaščani radi imeli, celó otroci so za njim vedno hodili; ni bilo botrinje, ni bilo nobene veselice, da ne bi bilo Martina zraven. In zdaj naenkrat ubit! Kdo bi za božjo voljo mogel kaj takega storiti!“

„Kam je pa Martin najraje zahajal?“ vpraša tuji gospod dalje.

„Martin“, odgovori Večernik, „prišel je skoraj vsaki dan v vsako hišo. Skupoval je cunje, železo, sklenino, češpljeve in breskove koščice, ter je že v svojem poslu moral večkrat v tukajšne hiše pogledati. Bil je, kakor sem rekel, vsakemu ljub, tedaj je vsaka hiša bila za-nj zmiraj odpert.“

„In te cunje in ropotije je on, se vé da, prodajal?“ nastavi zopet vprašanje tujec.

„Čakal je Lahe, dokler so prišli v vas po tako blagó. Lahi so kar naravnost za njega vprašali, ker so dobro vedeli, da se le on s takimi rečmi v našej vasí, dá v našej celej okolici, pečá.“

„Tedaj je rajnki imel denarje?“ povzame tujec.

„Nó“, reče smehljaje Večernik, „denar pa rajnki Martin sta bila kakor voda in ogenj. Če je revež imel nekaj goldinarjev, že je vsa vas vedela, kajti takrat je rad z vaškimi fantini po kerčmah zahajal. Da bi Martin imel denarjev, kvantajo le stare babe, katere si ne dajo dopovedati, da se do denarjev ne pride tako lahko, kakor z roko v tobakiro.“

„Ali je pa tudi Martin morebiti imel v vasí posebne prijatelje, tovarše itd. Znabiti da mu tovarši niso bili dosti odkritoserčni?“

„Gospod“, povzame Večernik, „z Martinom, kakor sem že rekel, je vsa vas živela v prijateljstvu in tovarštvu.“

To so bila poglobitna vprašanja, ki je je neznani človek stavil našemu

„Kaj? — za božjo voljo —? — naš — oče — pri sodniji“ — vzdihujete obé prestrašeni.

„Dà, dà, ali si zarad tega nič kaj ne ubijajte glave,“ poreče sosed Ključnik, „takó je, pa je. Kdo se bo sodniji zoperstavljal?“

To je bilo vse, kar ste revi od prišedših sosedov o Večerniku zvedeti mogle.

Mati od strahú ne vedó, kaj bi začeli. Ančika joka in vzdihuje. Vso noč niste zatisnili očesa. Drugo jutro, ko Ančika očetovo večerjo na mizi zagleda, zopet britko zajoka.

Bil je vtorek. Pač zeló žalosten dan za Večernikove. Celó staremu čveteronožcu „liscu“ ni ta dan nič kaj posebno jed dišala. Z repom migljaje hodi okoli Ančike, kakor bi otožen vprašal za svojega gospodarja.

Vsa vas je govorila o Večerniku. Pozvanci, ki so prišli od sodnije, pripovedovali so o ostrejši preiskavi, ki je bila zavoljo umoritve rajnekega Martina Grilja. Vsak je hotel dokazati, kako je pogumno govoril pred sodnikom. Vsaka nagerbanost obraza, posméh ali ostri pogled sodnika se je vsakemu tako globoko v sercé vtisnil, da ga dolgo ni mogel pozabiti.

Bila je pa tudi zares ostra preiskava o čudnej smerti Martina Grilja, o katerej pa nihče v vasi ni vedel prav nič povedati. Slučajna okolnost, da je bil Martin Grilj ravno na Večernikovej njivi najden, da je k Večernikovim posebno rad zahajal, da se je z Večernikom večkrat po semnjih vozil, vse to je bilo povód, da je sodnija Večernika, kakor se pravi, v preiskovalnem zapóru obderžala.

Ali ljudje v vasi so si stvar drugače razlagali. Marsikaj so med seboj šepetali. Nekateri so se celó Večernikove hiše ogibali. Tudi gospod župnik, ki so sicer vselej radi Večernikovki ponudili svojo duhanico (tobakiro), se od te dogodbe niso hteli več ozreti na Večernikovo hišo.

Sodnija je pozneje tudi Večernikovko, dá še celó Ančiko poklicala tje-kaj; obé ste se zvečer zopet domú povernile, brez da bi bile smele Večernika v zapóru obiskati. Oh! bilo je to kaj žalostno za mater. Ančiki je hotlo serce počiti. — Njen sicer rudeči obrazek je bil zdaj bléd in prepaden.

Ali žalosti še ni bilo konec. Čez nekoliko dni počí glas: „Večernik je na 20 let v ječo obsojen. On je ubil Martina, ali ga je pa vsaj ubiti pomagal.“

Pri tej žalostnej novici mati zbolé. Revna Ančika ni vedela, ali bi bolnej materi stregla, ali bi se jokala za nesrečnim očetom. Ko bi jo bili vi otroci vidili, kako je pobožno molila za svojega očeta. „Dvajset let“ — strašne besede, ki so jej neprenehoma po glavi donele.

Dvajset let svojega ljubega očeta nič, prav nič viditi, je zares grozno!

Sicer se je ta razsodba vsakemu prav čudna zdela. Bil je vsak prepričan, da je Večernik nedolžen, ali stari ljudje so vendar z glavami majali in rekli: „Sodba navadno vse natanko preišče, sodnikom niti resnica niti laž uiti ne more. Bog naj Večernika mileje sodi!“

Pretekla sta že dva meseca, odkar Večernika ni bilo med svojimi. Mati se sicer nekoliko popraviijo, ali Ančki so le še bleda lica. Ni bilo večera, da ne bi s svojo materjo nekoliko „očenašev“ za svojega dobrega očeta izmolila. Kedarkoli se je v svojo posteljico vlegla, vselej se je na revnega očeta zmislila, ki mora gotovo na terdej postelji ležati. Revna Ančka je še le zdaj prav občutila, kaj se pravi očeta ljubiti in kako more biti hudo tistim otrokom, ki svojega očeta za vselej zgubé.

Neko nedeljo po večernicah Ančka ravno svoje nove slovenske bukvice pregleduje, ki jih je dobila od sosedove Neže, ko ne daleč od njihove hiše puška počí.

Mati pritekó iz veže v hišo, Ančka iz hiše v vežo. — Za nekoliko trenutkov se zbere na sesti cela derhal ljudi, ki radovedno poprašujejo, kaj to pomeni?

„Pri Zaverškovih je počilo“ slišalo se je govoriti. In preden je radovedno ljudstvo moglo do Zaverškove hiše priti, se je že po vsej vasí odmevalo: „Za božjo voljo, Zaverškov Francé se je ustrelil!“

Kaj? Kje? Zakaj? Čimu? — to so bila vprašanja, ki so v tem trenutku od ust do ust letela.

In Zaverškov Francé se je zares ustrelil! Kmalu je bila Zaverškova hiša okoli in okoli z radovednimi ljudmi obdana. Vsak je hotel vedeti, kaj je, in kje se je ta žalostna novica zgodila, čeravno je vsakega groza spreletela, ko si je mislil, da je med njimi — samomorilec.

„V zapertej čumnati se je ustrelil!“ — govorilo se je dalje. Kmalu pride soseskin župan z gospodom župnikom in nekoliko starejih vaščanov, da vidijo, kaj in koliko je resnice v tej stvari.

Čumnata je bila od znotraj zaklenjena. Na vprašanje, kje da je ključ, so Zaverškovi od strahú in groze le okoli leteli, brez da bi bili mogli kaj odgovoriti.

Bilo je treba čumnato s silo odpreti. Ljudstva se je čedalje več zbiralo in le nekateri stareji vaščani so komaj županu in drugim pot do čumnate naredili. Ko čumnato odpró, stopijo poprej omenjeni vâ-njo. Nihče drugi ni smel blizo, kajti drugače bi bili radovedneži lahko hišo poderli.

Grobna tihota je vladala med zbranim ljudstvom, ki je moralo precej dolgo časa čakati, dokler se je župan zopet na vratih pokazal.

„Vaščani! Večernik je nedolžen!“ bile so njegove prve besede, ko stopi med ljudstvo.

Radovednost čedalje bolj raste.

„Večernik — nedolžen — kaj to poméni“, šlo je vprašanje od ust do ust.

Na to stopijo gospod župnik k odpertim vratam, skoz katera se je truplo Zaverškovega Franceta moglo dobro viditi v kervi ležati — in rečejo:

„Vaščani! Večernikova nedolžnost je prišla po čudnih potih na dan. Večernik je nedolžen. Martina Grilja, zavoljo katerega ubogi in pošteni starček že dva meseca sedi v ječi, je ubil France Zaveršek, ki je zdaj-le tudi samega sebe umoril, ko mu vest ni dalje pustila živeti. Našli smo

zraven mrtvega trupla pismo, v katerem rajni samomorilec sam svoje grozno dejanje popisuje ter se nam vsem v molitev priporoča. Pravi, da je Martina na polje o pol dvanajst uri po noči izvabil, rekoč, da vé za neki zaklad. Ko sta do Večernikove njive prišla, udari ga po zatilniku s kladvom, katero je nesrečnež seboj vzel. To grozno pregreho storil je zató, ker je bil Martinu nekoliko sto goldinarjev dolžan, za katere ga je hotel tožiti. O tem, pravi sam v pismu, da ni nobena živa duša nič vedela. Pošteni Martin mu je dal denarje brez kakega pisma. Vest mu dalje ni dala mirú in glejte — storil je drugo strašno pregreho — umoril je samega sebe!

Prosi, da bi se ga v molitvi spominjali, a posebno še prosi Večernikovo družino, da bi mu odpustila.“

„Molímo za nesrečneža!“ rečejo gospod župnik in pokleknejo pred odperto čumnato. Ljudstvo moli glasno za njimi nekoliko očenašev za nesrečno dušo Franceta Zaveršnika.

Kmalu potem se radovedno ljudstvo z neko nepopisljivo grozo razide. Sreča, da samomorilec ni imel več očeta ne matere, pa tudi ne žene ne otrok. Le nedolžna sestra se je po njem jokala, pa nekoliko daljnih sorodnikov, ki so ž njim pod eno streho prebivali.

Strašno, prestrašno je biti samomorilec.

Mertvo truplo Francetovo še na pokopališči pokopati niso smeli. Samomorilec ne sme ležati med drugimi, ki so pravično umerli in pa v blagoslovljenej zemlji.

„Večernik je nedolžen!“ — šlo je od ust do ust. In Večernikovka? — Ančika? Njuno veselje se ne more popisati.

* * *

Hitro kakor strela se je raznesla novica po celem okolici. Tudi sodnija jo je koj zvedela in starček, se vé da, še-le potem, ko je prebrala vlastno pismo samomorilčevo, koj domú izpustila.

Oh to je bilo veselje!

„Zvečer pride Večernik!“ — razlegalo se je po vsej vasi. Vas ki je bila navadno tiha, vervela je zopet radovednih ljudi.

Okoli 7. ure zvečer se pokaže neznana kočija. Vsi so koj rekli, da mora biti Večernik. Bil je! Sam sodnik ga je spremljal.

Gospod župnik so celó iz topcev dali pokati v znamenje svojega velikega veselja, da je Večernik nedolžen.

Mlado in staro, vse se je zbralo okoli starčeka, vsaki mu roko podaja, vse mu čestita, vse ga pozdravlja.

A bleda Ančika? Njena mati?

Otroci! dalje pa rés ne morem. — Občutke starega Večernika, matere in nedolžne Ančike v tistem trenutku, ko je Večernik zopet v svojo hišo stopil, naj vam namesto mojega peresa mala podobica, ki je na prednji strani, predstavlja.

Kako se je Jožek laži odvadil.

Mlinarjev Jožek je imel gerdo navado lagati se. — Žalibog da je tudi dandanes mnogo takih otrok, ki radi lažejo. — Večkrat so ga opominjali starši in ga tudi primerno kaznovali, pa vse ni nič pomagalo, kajti Jožek je bil laži že preveč navajen. Ko se je nekega dne zopet bal, da ne bi bil kaznovan od svojih staršev, in je tudi že sam spoznal, kako ostudna je laž, pravi svojej materi: „Ljuba mati! kaj mi je vendar storiti, da ne bom več lagal?“ Mati odgovorí: „Obnašaj se vedno takó, da se ne boš bal resnice govoriti; misli si, da Bog vse vé, in obljubi mu, da se hočeš varovati vsake laži. Prosi ga pa tudi za pomoč, da bi mogel svoj sklep zvesto in natanko spolnovati. Terdno skleni laž opustiti in stori le to, kar je Bogu dopadljivo. Ako se ti znabiti težko zdi, to gerdo napako popolnoma opustiti, misli si: Bog mi bo gotovo pomagal, z božjo pomočjo mi bode vse mogoče, če bom le terdno voljo imel, resnično se poboljšati.“

Jožek je ubogal in storil vse, kar so mu mati svetovali. Večkrat je molil v samoti: „Ljubi Bog, Ti vse véš, ljubiš resnico in sovražiš laž. Pomagaj mi, da se odvadim lagati; jaz pa si hočem tudi skerbno prizadevati, da se ne bodem nikoli več zlagal.“ — In rés, poboljšal se je Jožek. Govoril je manj kakor po navadi, in vselej je premislil poprej, preden je kaj zinil. Tako je bilo zmiraj boljše, in naposled se je laži popolnoma odvadil.

Ali vidite otroci! koliko pomaga molitev in kako morate moliti.

Kdor vneto moli iz srcá,

Bog pomoč mu svojo dá.

Fr. Mekinec.

Popotnik.

(Iz nemškega.)

V nekem lepem gradu, o katerem že davno ni več sledú, stanoval je nekadaj bogat vitez. Veliko denarja je potrošil, da je svoj grad krasno okin-